

розвитку індустріальної економіки, в той час як постіндустріальна економіка вимагає істотно нової дефініції, виходячи насамперед з важливого (можливо, визначального) значення в ній інформаційно-інтелектуального потенціалу як фактора виробництва і капіталу. Очевидно, вірною є позиція окремих авторів, які стверджують, що процедура амортизування активного сегменту нематеріальних активів є штучною, без економічного обґрунтування її необхідно розглядати у площині редукції капіталу. З цієї причини перегляд економічного амортизування нематеріальних активів повинно стати проблематикою економічних досліджень із залученням фахівців різних профілів, – математично амортизувати фактор, що приносить доход є економічно невиправданим. Евристичність нової дефінітивної методології має бути апробована практикою: екземпліфікація має стосуватися конкретного економічного середовища (простору).

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Мінфіну України від 31.03.99 р, № 87; зареєстроване в Мін'юсті України 21.06.99 р. за № 391/3684.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р, № 92 (із змінами і доповненнями).

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р, № 561// Бухгалтерський облік і аудит. – 2003, № 10. – С. 3-13.

4. Козик В.В., Федоровський В.А. Вплив амортизації на формування інвестиційної привабливості проектів// Фінанси України. – 2002, № 8. – С. 107-116.

УДК 657.1:339.33+339.37

Т.Я. Сенчук¹

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВО-РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Розглянуто питання специфіки організації обліку згідно з новим планом рахунків, а також розподілу окремих видів торгівлі за відповідними субрахунками та висвітлено питання особливостей внутрішнього переміщення товарів між внутрішніми підрозділами підприємства.

Ключові слова: бухгалтерський облік торгівлі, оптова торгівля, роздрібна торгівля, фінансові результати.

T.Ya. Senchuk

Features of organization of account of enterprises of retail business

The question of specific of organization of account in obedience to the new plan of accounts is considered, and also division of separate types of trade on the proper sub-accounts and the question of features of the internal moving of commodities is reflected between internal subsections of enterprise.

Keywords: record-keeping of trade, wholesale, retail business, financial results.

¹ Викладач каф. бух. обліку Івано-Франківського фінансово-економічного коледжу ім. С. Граната

Як у світовому господарстві так і в господарстві нашої держави існує велика кількість галузей господарства, це може бути виробництво, сільське господарство, надання певних послуг, торгівля й інші.

Яка б не була суспільна формація, чи це соціалізм, чи це ринково-економічні відносини, бухгалтерський облік, як засіб контролю та обліку діяльності підприємства буде завжди використовуватись, а його ідеологія у своїй основі залишається однаковою.

З 1997 р. зміни у податковому законодавстві спричинили до виникнення ще й податкового обліку, в основу, якого покладено також дані бухгалтерського обліку, але крім того виникають різниці між податковим та бухгалтерським обліком.

З 2000 р.в Україні здійснюється реформа бухгалтерського обліку. Було прийнято закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", а також впроваджено у дію національні стандарти бухгалтерського обліку, в основу яких було покладено міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та здійснено їх корегування з врахуванням національних особливостей.

Зміни у плані рахунків і впровадження П(С)БО торкнулося також і підприємств, що займаються торгівлею.

Торгівля – це одна з найдавніших форм економічної діяльності. На сьогодні торгівля набула різноманітних форм, основними з них є оптова та роздрібна торгівля.

Бухгалтерський облік торговельної діяльності завжди мав свої особливості порівняно з обліком інших видів діяльності.

Новий план рахунків передбачає зміни у процесі обліку товарів, їх реалізації, а також обліку фінансових результатів та визначення прибутку або збитку.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та звітності в Україні здійснюється з метою встановлення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, яка є обов'язковою для всіх юридичних осіб, створених відповідно з чинним законодавством, незалежно від організаційно-правових форм та форм власності. Це повинно стати захистом інтересів усіх користувачів звітності, оскільки в уніфікованій системі розібратися легше, ніж у множині різних систем. Держава залишає за собою право і зобов'язання вдосконалювати бухгалтерський облік й звітність в Україні.

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах, в установах та організаціях – це система методів, способів, заходів, які забезпечують оптимальне функціонування та розвиток відповідно до мети бухгалтерського обліку.

Торговельна діяльність в Україні регламентується Законами України "Про підприємництво", "Про захист прав споживачів", "Про підприємства в Україні", "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про споживчу кооперацію", "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності", "Про застосування електронних контрольно-касових апаратів і товарно-касових книг при розрахунках зі споживачами у сфері торгівлі, громадського харчування і послуг", Декретом КМУ "Про податок на промисел", а також Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств", в редакції Закону України від 22 травня 1997 року №283/97-ВР зі змінами і доповненнями.

Одиницею бухгалтерського обліку товарів є їх найменування, або однорідна група. Придбання товарів оформляється договором, який складається між постачальником та покупцем. У договорі обумовлюється номенклатура і вартість товару, термін поставки та термін оплати, а також зобов'язання, які несуть підприємства. Надходження товарів відображається на підставі накладних, товарно-транспортних накладних типової форми.

У бухгалтерському обліку до категорії товарів відносять матеріальні цінності, що придбанні (отриманні) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу.

Організація обліку товарів залежить від ряду факторів:

По-перше, від форми продажу – оптової чи роздрібною, яку можуть застосовувати роздрібні підприємства, торговельні та заготівельні підприємства, а також підприємства громадського харчування.

Під час застосування оптової форми реалізація товарів не збігається з надходженням грошових коштів. Тому виникає необхідність облічувати дебіторську заборгованість від моменту постачання товарів до моменту надходження платежу за них.

Під час застосування роздрібною форми момент реалізації товарів збігається з моментом оплати готівковими грошовими коштами.

По-друге, наявність різних цін при придбанні і реалізації товарів. Цей фактор обумовлює ведення обліку товарів, або за купівельною (первісною) вартістю, або за ціною реалізації. Якщо підприємство облікує товари за ціною реалізації, то виникає необхідність облікувати різницю між цінами реалізації та придбання, а саме торгіву націнку.

По-третьє, промислові та інші виробничі підприємства володіють виробами, матеріалами, продуктами, які спеціально придбані для продажу. Ці матеріальні цінності також підпадають під категорію "товари".

З урахуванням наведених факторів Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачено активний балансовий рахунок № 28 "Товари".

На цьому рахунку ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, придбаних для продажу без переробки, й одержання нового продукту за первісною вартістю, або за цінами реалізації. За дебетом рахунка відображається збільшення вартості придбаних (отриманих) товарів, за кредитом – зменшення вартості реалізованих (вибулих) товарів.

Необхідно зазначити, що цей рахунок використовують в основному збутові, торговельні, або заготівельні підприємства й організації, а також підприємства громадського харчування. Постачальницькі, збутові, торговельні підприємства та організації на рахунку 28 "Товари" ведуть облік також купованої тари і тари власного виробництва.

Рахунок 28 "Товари" має свої субрахунки, які призначенні для певних видів обліку:

- 281 "Товари на складі";
- 282 "Товари в торгівлі";
- 283 "Товари на комісії";
- 284 "Тара під товарами";
- 285 "Торгова націнка".

На субрахунку 281 "Товари на складі" ведеться облік руху та наявності товарних запасів, що знаходяться на оптових та розподільчих базах, складах роздрібною торгівлі та громадського харчування, морозильниках тощо за первісною вартістю, або за ціною реалізації.

На субрахунку 282 "Товари в торгівлі" ведеться облік руху та наявності товарів, що знаходяться на підприємствах роздрібною торгівлі (у магазинах, лотках, кіосках, буфетах підприємств громадського харчування тощо) за первісною вартістю, або за ціною реалізації. На сьогодні більшість підприємств роздрібною торгівлі та громадського харчування практикують облікувати товари на субрахунку 282 "Товари в торгівлі" за продажною вартістю. Рекомендується також виділяти окремо субрахунок для обліку товарів у громадському харчуванні, власне такий субрахунок може мати такий вигляд 2823 "Товари в громадському харчуванні".

Якщо облік товарів ведеться за ціною реалізації, то надходження і списання необхідно здійснити в одній ціні. У цьому випадку: по-перше, при опрацюванні товарних звітів списання товарів буде здійснюватися за ціною реалізації, а не за собівартістю; по-друге, вартість реалізованих товарів, що підлягають з матеріально відповідальних осіб (МВО), повинна відповідати сумі торгового виторгу, що проходить у звіті касира; по-третє, якщо матеріально відповідальна особа становить звіт щоденно, здійснювати розрахунок середнього відсотка торгової націнки недоречно; по-четверте, у кінці місяця необхідно здійснити розрахунок середнього відсотка торгової націнки і сторнування розрахункової суми торгової націнки по реалізованих товарах.

На субрахунку 283 "Товари на комісії" ведеться облік товарів, переданих на комісію за договорами комісії та іншими цивільно-правовими договорами, які не передбачають переходу права власності на цей товар до оплати його вартості. Аналітичний облік ведеться за видами товарів і підприємствами (особами) – комісіонерами.

На субрахунку 284 "Тара під товарами" ведеться облік наявності і руху тари під товарами і порожньої тари. Торговельні підприємства можуть вести облік тари за середніми обліковими цінами, які встановлюються керівництвом підприємства за видами (групами) тари і цінами на тару. Різниця між цінами придбання і середніми цінами на тару відноситься на субрахунок 285 "Торгова націнка".

На субрахунку 285 "Торгова націнка" торговельні, постачальницькі та збутові підприємства при веденні обліку товарів за цінами реалізації відображають торгові націнки на товари, тобто різницею між купівельною та продажною (роздрібною) вартістю товарів. За кредитом субрахунку 285 відображається збільшення суми торгових націнок, за дебетом – зменшення (списання). Торговельні, постачальницькі та збутові підприємства у разі власних потреб можуть відкривати додаткові субрахунки першого та другого порядку до рахунку 28 "Товари".

Як було показано вище на прикладі громадського харчування з виділенням окремого субрахунку, доцільно відкривати і інші субрахунки. Отож у випадку облікування товарів за продажними цінами у роздрібній торгівлі та

громадському харчуванні потрібно виділяти окремі рахунки для торгової націнки наприклад:

- 2852 – торгова націнка в роздрібній торгівлі;
- 2853 – торгова націнка в громадському харчуванні.

В оптовій торгівлі також існують випадки коли виникає сума торгової націнки, таким прикладом може бути відпуск товарів зі складу в об'єкти роздрібною торгівлі, в таких випадках для оптової торгівлі виділяється рахунок 2851 – торгова націнка в оптовій торгівлі.

Отож перша особливість обліку в торгівлі є те, що тут використовується 28 рахунок, як основний.

Друга особливість в обліку торгівлі є те, що усі витрати тут сконцентровані на двох рахунках – це 92 рахунок "адміністративні витрати", а основні витрати концентруються на рахунку 93 "витрати на збут". У торгівлі не використовується такий витратний рахунок, як 91 "загально виробничі витрати".

Потрібно сказати, що проблемні ситуації найбільше виникають у підприємствах, які займаються одночасно кількома видами торгівлі а іноді окрім торгівлі, мається на увазі оптова, роздрібна торгівля а також послуги населенню у галузі громадського харчування.

Так при наявності кількох видів торгівлі підприємству доцільно розподілити бухгалтерський облік товарів та фінансові результати підприємства за кожним видом діяльності а також і в розрізі кожної окремої господарської одиниці.

Крім того, досить проблемним моментом є облік товарів та торгових націнок і знижок при переміщенні між внутрішніми підрозділами підприємства.

Для вирішення проблем в організації обліку оптово роздрібних підприємств доцільно використовувати відповідні програмні продукти, що дадуть можливість бухгалтерії підприємства максимально автоматизувати процес обліку товарів, як на складах оптових підрозділів, так і в мережі роздрібною торгівлі. Якщо автоматизація складського обліку оптової торгівлі буде базуватися на обробці первинної документації, то автоматизація обліку в роздрібній торгівлі може використовувати дані з касових апаратів, що повинні використовуватись підприємствами.

Отож, щоб узагальнити вищенаведений матеріал, потрібно відзначити такі особливості:

- бухгалтерський облік торгівлі використовує окремі рахунки бухгалтерського обліку товарів;
- в торгівлі не використовується витратний рахунок 91 загально виробничі витрати;
- в бухгалтерському обліку оптово-роздрібних підприємств максимально потрібно використовувати програмні продукти та обчислювальну техніку.

Підсумовуючи, відзначимо для того, щоб мінімізувати трудові витрати в обліку торгівлі необхідно максимально використовувати програмні продукти, що дадуть змогу зменшити штат працівників бухгалтерії і відповідно витрати на заробітну плату. Потрібно також відзначити, що кожне підприєм-

ство не залежно від того чим воно займається чи торгівлею, чи виробництвом повинно прагнути максимально автоматизувати бухгалтерський облік.

Література

1. Закон України "Про оподаткування прибутку", в редакції Закону України № 283/97-ВР (зі змінами та доповненнями).
 2. В Україні, від 16.07.99, № 996.
 3. В.П. Завгородній, В.Я. Савченко. Бухгалтерський облік, контроль і аудит в умовах ринку.
 4. Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. Основи аудиту – К.: 2000 р.
 5. Я.А. Гончарук, В.С. Рудницький. Аудит – Львів: 2002 р.
 6. В.К. Орлова, В.І. Савич, Л.А. Костецька. Особливості обліку торгівлі – Івано-Франківськ: 2001 р.
-

УДК 336:330.131.7

Асист. М.В. Сороківська – Львівська КА

ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ.

Проаналізовані основні методи хеджування фінансових ризиків за допомогою похідних фінансових інструментів. Крім того, наведені конкретні приклади хеджування ризику за допомогою форвардних та ф'ючерсних контрактів, валютних та процентних свопів, опціонів.

Assist. M.V. Sorokivska – Commercial Academy of Lviv

Hedging risks using derivatives

In this work, the main methods of hedging risk with derivatives have been analysed. In addition, we present particular examples of hedging risk with forwards, futures, currency swaps and interest rate swaps, options.

В умовах ринкової економіки широкого розмаху набуває коливання цін на всі види товарів та послуг, які можуть мати непередбачувані наслідки навіть для стабільних певною мірою фірм та компаній. Зокрема, при проведенні ними фінансових операцій чільне місце відводиться обмінному курсу валют, який щороку стає все більш непрогнозованим як для експортера, так і для імпортера.

Оскільки важливим джерелом фінансування діяльності фірм та компаній є кредитні засоби, то через зростання нестійкості процентної ставки в сучасному фінансовому світі фірмам та компаніям з кожним роком стає все важче прогнозувати її майбутню величину.

Перелічені вище типи коливань породжують різні види фінансових ризиків. Одним із найбільш розповсюджених у ринковій економіці способів їх зниження є хеджування з використанням похідних фінансових інструментів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони, свопи).

Різні форми хеджування фінансових ризиків вже широко використовуються в практиці вітчизняного ризик-менеджменту і на думку багатьох вчених [1-3], будуть надалі розвиватися завдяки своїй високій результативності. В роботах [1-3] коротко описані форми хеджування. Водночас, механізм хеджування певною мірою розкрито в [4-7]. Зокрема, в [4] наведені